

Leerblad zinsdelen (benoemen)

Zinsdelen

Zinnen bestaan uit meerdere **zinsdelen**. Deze zinsdelen kun je in een andere volgorde zetten zonder dat de betekenis van de zin verandert. Voor de persoonsvorm staat altijd maar één zinsdeel. Zo'n zinsdeel kan uit één of meerdere woorden bestaan, bijvoorbeeld:

De voetballer / schopte / de bal.

De snelle voetballer uit het eerste elftal / schopte / de harde bal van de tegenstander.

Zinsdelen een naam geven, heet **benoemen**.

Persoonsvorm

In een zin zoek je altijd eerst de *persoonsvorm* (pv) op. Dit is het *werkwoord* dat verandert als je de zin in een andere tijd zet. Je kan de persoonsvorm ook vinden door de zin vragend te maken. Het woord dat dan vooraan komt te staan, is de persoonsvorm. Hieronder zie je een voorbeeld van beide manier.

Tijd veranderen: Zij staat netjes op de stoep ; Zij stond netjes op de stoep.
Staat verandert, dus staat is de persoonsvorm.

Vraagzin maken: Zij staat netjes op de stoep ; Staat zij netjes op de stoep? In de vraagzin komt *staat* vooraan te staan.

Werkwoordelijk gezegde

Het *werkwoordelijk gezegde* (ww.gez.) is niks meer dan alle **werkwoorden** in de zin. Als je *persoonsvorm* van een zin hebt ingevuld, kun je deze ook meteen opschrijven bij het werkwoordelijk gezegde aangezien de persoonsvorm altijd een werkwoord is. Daarna ga je kijken of er nog meer werkwoorden in de zin staan, bijvoorbeeld:

Ik heb altijd al een Iphone willen hebben.

pv = *heb* (zet ik nu ook meteen bij ww.gez.)

ww.gez. = *heb willen hebben*

Let op! Soms heb je te maken met een **splitsbaar werkwoord**, bijvoorbeeld in de volgende zin:

Michael schrijft zijn huiswerk nooit over.

pv = *schrijft* (zet ik nu ook meteen bij ww.gez.)

ww.gez. = *schrijft over*

over is op zich geen werkwoord, maar hier gaat het om het splitsbare werkwoord *overschrijven*. Bij het werkwoordelijk gezegde moeten beide delen van zo'n splitbaar werkwoord komen te staan.

De woordjes **te** en **aan het** mogen ook bij het werkwoordelijke gezegde komen te staan wanneer deze voor het hele werkwoord staan.

Onderwerp

Je komt achter het *onderwerp* (ow) door de volgende vraag te stellen: **wie of wat + ww.gez?**

Bijvoorbeeld in de volgende zin:

Mijn vader wil heel graag een nieuwe gitaar hebben.

pv = *wil*

ww.gez. = *wil hebben*

ow = **wie of wat wil hebben?** antwoord: *mijn vader*

Lijdend voorwerp

Je komt achter het *lijdend voorwerp* (lv) door de volgende vraag te stellen: **wie of wat + ww.gez + ow?**

Bijvoorbeeld in de volgende zin:

Mijn vader wil heel graag een nieuwe gitaar hebben.

pv = *wil*

ww.gez. = *wil hebben*

ow = *mijn vader*

lv = **wie of wat wil mijn vader hebben?** antwoord: een nieuwe gitaar

Meewerkend voorwerp

Het is je misschien opgevallen dat bij het onderwerp en het lijdend voorwerp dezelfde vragen stelt. Bij het *meewerken voorwerp* (mv) stel je een andere vraag, namelijk: *aan wie of voor wie + ww.gez + ow + lv?*

Bijvoorbeeld in de volgende zin:

Elke week bakken we voor onze lieve oma een cake.

pv = *bakken*

ww.gez. = *bakken*

ow = *we*

lv = *een cake*

mv = *aan wie of voor wie bakken we een cake?* antwoord: voor onze lieve oma.

Let op! Het is de bedoeling dat je het hele zinsdeel opschrijft, dus het woordje *voor* moet erbij!

Bijwoordelijke bepaling

Het komt regelmatig voor dat je zinsdelen overhoudt, dus die niet vallen onder de bovengenoemde categorieën. Deze zinsdelen noemen we *bijwoordelijke bepalingen* (bijw.bep).

Het zijn bijvoorbeeld de antwoorden op de vragen *waar, wanneer, hoe* enzovoorts. Ook woordjes als *nog, geen* en *niet* zijn bijwoordelijke bepalingen.

Bijvoorbeeld in de volgende zin:

Elke vrijdagavond speel ik een volleybalwedstrijd in de sporthal.

pv = *speel*

ww.gez. = *speel*

ow = *ik*

lv = *een volleybalwedstrijd*

mv = - (is er niet)

bijw.bep.= *elke vrijdagavond* (wanneer?) **en** *in de sporthal* (waar?)

Je ziet dat er in bovenstaande zin twee bijwoordelijke bepaling aanwezig zijn. Dat verschilt erg per zin. In dit geval heb je te maken met een bijwoordelijk bepaling **van tijd** en een bijwoordelijk bepaling **van plaats**.

Een bijwoordelijk bepaling van **tijd** geeft aan *wanneer* iets zich afspeelt en bijwoordelijk bepaling van **plaats** geeft juist aan *waar* zich iets afspeelt.